Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Peppiina Huhtala

18.9.2023

Eduskunnan sivistysvaliokunta

Elinkeinoelämän keskusliiton lausunto sivistysvaliokunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tekoälyn harmonisoiduksi sääntelyksi (U 28/2021 vp)

Elinkeinoelämän keskusliitto kiittää mahdollisuudesta lausua otsikossa mainitussa asiassa ja toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Trilogeissa tärkeintä olisi kaventaa tekoälypohjaisten järjestelmien määritelmää kattamaan vain aidot tekoälyt sekä selkeyttää ja kaventaa korkean riskin käyttötarkoituksen luokitteluperusteita, etenkin liitteen III soveltamisalueella.

Tekoälyjärjestelmän määritelmän tulee olla sellainen, että se sisältää vain aidot tekoälyjärjestelmät eikä esimerkiksi vähemmän autonomisia tieto- ja logiikkaperusteisia järjestelmiä, jotka noudattavat ihmisen niille laatimia sääntöjä.

On edelleen myös epäselvää, mikä tarkalleen ottaen on ero asetusluonnoksen määritelmien ‘risk’ ja ‘significant risk’ välillä. On myös epäselvää, mikä ero on määritelmien ‘significant risk’ ja ‘high risk’ välillä.

Elinkeinoelämän keskusliitto ehdottaa käytettäväksi termiä ‘significant high risk’, jotta luokittelu toisi nykyistä selkeämmin vaatimusten piiriin ainoastaan sellaisia tekoälyjärjestelmiä, joiden käyttö tosiasiallisesti käsittää merkittäviä riskejä terveydelle ja turvallisuudelle. Tällä olisi erityisen suuri merkitys yritysten hallinnollisen taakan ja EU:n kilpailukyvyn kannalta.

Erityistä huomiota on kiinnitettävä myös turvallisuussäädösten (liite II) piiriin lukeutuvien tuotteiden turvallisuuskomponentteina käytettävien tekoälyjärjestelmien luokitteluun. Nämä tekoälyjärjestelmät on luokiteltava korkeariskisiksi ainoastaan silloin, kun kyseinen järjestelmä on tuotteen ainoa turvallisuuskomponentti.

Lisäksi on varmistettava, että tekoälyjärjestelmät, joita käytetään ainoastaan ihmistä avustavassa funktiossa tai jotka muutoin eivät

järjestelmän tarjoajan arvion perusteella käsitä merkittäviä riskejä, eivät tule korkean riskin vaatimusten piiriin, vaikka niitä käytettäisiin korkean riskin alueilla (liite III).

Elinkeinoelämän keskusliitto on erityisen huolissaan niistä kustannuksista, joita yhden tekoälytuotteen saattaminen markkinoille saattaisi pienille- ja keskisuurille yrityksille aiheuttaa. Eräissä arvioissa todetaan, että 50 henkilön pk-yritykselle yhden tekoälytuotteen markkinoille saattaminen voisi johtaa jopa yli 30 000 euron kustannuksiin, johtuen asetusluonnoksen tämänhetkisistä vaatimuksista. (Ks. sivu 153, AI-asetuksen vaikutusarvioinnin tukemiseen liittyvä tutkimus, https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/55538b70-a638-11eb-9585-01aa75ed71a1 ja https://www.digitalsme.eu/the-ai-act-help-or-hindrance-for-smes/)

EK vastustaa parlamentin ehdotukseen sisältyvää uutta ariklaehdotusta 29.5a. ‘Prior to putting into service or use a high-risk AI system at the workplace, deployers shall consult workers representatives with a view to reaching an agreement in accordance with Directive 2002/14/EC and inform the affected employees that they will be subject to the system.’ Artiklaehdotuksen piiriin kuuluvien työnantajan ja työntekijän välisten asioiden sopiminen on hoidettu Suomessa ja muissa Pohjoismaissa muilla tavoin. Tekoälyasetuksen soveltamisalan laajentaminen koskemaan tätä menettelyä ei ole missään nimessä tarkoituksenmukaista.

Elinkeinoelämän keskusliitto on huolissaan myös siitä, miten tekijänoikeuden suojaaman aineiston hyödyntämiseen liittyvät kysymykset ratkaistaan tekijänoikeuksia kunnioittavalla tavalla. Ongelma on suuri etenkin yleiskäyttöisten tekoälyjärjestelmien ja perustamallien kouluttamisen yhteydessä käytetyn materiaalin osalta. Ratkaisu kysymykseen tulisi löytää globaalien teknologiajättien vastuun kautta siten, että pk-yritysten tekoälyjärjestelmien hyödyntäminen tai kehittäminen ei kohtuuttomasti vaikeutuisi.

Kunnioittavasti

Johtaja
Tommi Toivola
Lainsäädäntö ja hallinto/ Yrityslainsäädäntö
Elinkeinoelämän keskusliitto EK